

«وطن امروز» گزارش می‌دهد؛ پیشی گرفتن تورم اقلام هدف تخصیص دلار ۴۲۰۰ تومانی از تورم عمومی؛ بنابراین اطلاعات مرکز آمار

ارز ترجیحی تورم زاید

گروه اقتصادی: نمایندگان مجلس شورای اسلامی و دولت‌مداران در بزنگاه تاریخی تصمیم‌گیری درباره اصلاح پارانه کالاهای اساسی هستند. بر این اساس، برای سال آینده دولت تصمیم گرفته است ارز ترجیحی را اصلاح کرده و به جای آن پارانه مستقیم معادل ۱۴۴ هزار میلیارد تومان در اختیار شهروندان قرار دهد، ایضا در کنار این حمایت قرار است پارانه نقدی به ارزش ۱۰۶ هزار میلیارد تومان به ۲ گروه کالایی مربوط به «دارو و تجهیزات پزشکی» و «نان» پرداخت کند. طراحی ارز ۴۲۰۰ تومانی در بستر حمایت از معیشت مردم به وجود آمد اما طرف ۳ سال بررسی‌ها نشان می‌دهد هیچ آورده‌های برای سفره‌های مردم نداشته است. گزارش‌های رسمی مرکز آمار حاکی از آن است تورم کالاهای هدف ارز ترجیحی (مرغ، گوشت قرمز، تخم‌مرغ و روغن‌های خوراکی) حتی از تورم عمومی کشور هم بیشتر و این فاصله تورمی حتی در سال جاری محسوس تر هم شده است. سوالی که در این بین شکل می‌گیرد این است: اساساً این ارز که برآورد می‌شود بیش از ۶۰ میلیارد دلار است، به کجا رفته است؟

اینطور که پیداست دولت تصمیم خود را گرفته و قرار نیست ردی از دلار ۴۲۰۰ تومانی در سال آینده باشد. این اقدام را می‌توان نخستین گام بلند دولت سیدابراهیم رئیسی برای اصلاح ساختاری بودجه و نجات اقتصاد ایران از شرایط خطرناکی که دولت‌های یازدهم و دوازدهم برای آن به وجود آورده‌اند، دانست.

در این بین نگرانی‌هایی نیز وجود دارد که اصلاح ارز ترجیحی باعث تورم انتظاری در بازار شود. این در حالی است که مخالفان اصلاح ارز ترجیحی هیچ‌گاه به آورده‌های مثبت سیاست‌جایگزین یعنی پارانه‌های نقدی توجه نمی‌کنند

اقتصاد ایران پیش‌تر سابقه اجرای قانون مترقی هدفمندی پارانه‌ها را داشته و پس از اجرای آن ضریب جینی کاهش پیدا کرد و شرایط توزیع ثروت مطلوب شد.

توانمندسازی اقشار ضعیف

تجربه نشان داده هر گاه سیاست‌گذار در اقتصاد ایران پارانه نقدی پرداخت کرده یا به زبان ساده‌تر جای پارانه پنجهان را با پارانه مستقیم عوض کرده، میزان ضریب جینی کاهش یافته است. یک بار این اتفاق پس از پارانه نقدی موسوم به ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومانی در سال ۹۲ رخ داد که پایین‌ترین میزان ضریب جینی پس از انقلاب محقق شد و بار دیگر سال ۹۸ پرداخت پارانه پنجهانی با وجود تمام معایبی که این سیاست داشت، باعث کاهش ضریب جینی شد. نباید فراموش کرد با وجود پایین بودن رقم این پارانه‌ها برای بخش قابل توجهی از جامعه‌ها اما بر زندگی و معیشت ۳ دهک پایینی بسیار تأثیر گذار است. دولت سیزدهم می‌تواند با ادامه قانون هدفمندی پارانه‌ها و اعطای پارانه نقدی آشکار به جای پارانه‌های پنجهان انرژی و ارز ۴۲۰۰ تومانی، از دهک‌های پایین حمایت کند. همچنین بخشی از منابع این پارانه می‌تواند از محل مالیات بر عایدی سرمایه و پایه مالیاتی «مالیات بر مجموع درآمد» تأمین شود. البته مطالعه تطبیقی کشورهای توسعه‌یافته نیز نشان می‌دهد سیاست حمایت مستقیم همواره در شرایط خاص تأثیر گذار بوده است.

سیاست‌های حمایتی، امری مرسوم در دنیا

در اغلب کشورهای دنیا دولت‌ها به اشکال مختلف به دنبال حمایت از اقشار محروم جامعه هستند. با توجه به تورم بالا و همچنین بروز شوک‌های تورمی در ایران، لزوم شکل‌گیری این حمایت پرننگ تر هم شده، زیرا با افزایش سطح عمومی قیمت‌ها و پایین ماندن قدرت خرید مردم، گذران زندگی و تامین مایحتاج اولیه مشکل شده است. سیاست‌های حمایتی کشورهای گوناگون در دوران همه‌گیری کرونا یکی از بارزترین اشکال این گونه سیاست‌هاست. تعطیلی کسب‌وکارها در جهان به دلیل شیوع ویروس کرونا، دولت‌ها را بر آن داشت تا اقدام به تعریف سیاست‌های حمایتی از قشرهای ضعیف کنند. در بسیاری از کشورها کمک‌ها بیشتر به طبقه فقیر یا

تحصیلات جوانان را ۲۵ درصد افزایش داد. در کره جنوبی نیز برنامه کمک‌هزینه جوانان در سال ۲۰۱۶ در شهر سئول ۲۱۵ دلار آمریکا) هر ۳ ماه به شکل یک «ارز محلی» اعطا می‌کرد. در مشاغل محلی این برنامه بعداً در سال ۲۰۱۸ به کل استان Gyeonggi گسترش یافت. همچنین آزمایش پرداخت مستقیم در یک روستای محروم در ناپروبی در کنیا، طولانی‌ترین پایلوت درآمد پایه است که از نوامبر ۲۰۱۷ آغاز شده و قرار است به مدت ۱۲ سال اجرا شود.

درآمد پایه همگانی در فنلاند هم به عنوان یک جایگزین برای نظام تأمین اجتماعی موجود مطرح شده است. در نظام تأمین اجتماعی فعلی فنلاند، متقاضیان مستمری بیکاری باید هر ۴ هفته یک بار مدارک و اسناد دال بر درآمدشان را به سازمان بیمه اجتماعی فنلاند ارائه کنند که این کار زمان‌بر و هزینه‌زایی تلف می‌کند و دریافت‌کنندگان را در حالت نااطمینانی درباره دریافت یا عدم دریافت مستمری و میزان آن قرار می‌دهد.

طرح آزمایشی درآمد پایه همگانی در این کشور از ابتدای

یک از طرح‌های کمتر اجرا شده برای تغییر ساختار نظام جامع حمایت اجتماعی کشورها که طرفدارانی در میان نظر به پردازان راست و چپ دارد، «درآمد پایه همگانی» یا Universal Basic Income (UBI) به معنای پرداخت نقدی، همگانی و غیرمشروط به همه افراد جامعه است. طرفداران این ایده می‌گویند این شیوه مفیدترین راه برای حمایت از فقرا و تولیدکننده تضمین حداقلی از پرداخت نقدی به همه مردم است، چرا که حذف یکسری از افراد پیچیدگی‌هایی دارد. البته در مقابل پرداخت این پارانه به دهک‌های بالای درآمدی، چندین برابر از آنها مالیات دریافت می‌شود. مهم‌ترین مزایای طرح درآمد پایه همگانی عبارت است از: «عدم نیاز به سنجش درآمد خوار و آزمون استطاعت»، «نبود اثر ضدانگیزی بر نیروی کار (اثر جان‌شینی)»، «عدم برجسب‌گذاری و پندام‌سازی دریافت‌کنندگان مزایا»، «هزینه‌های اجرایی اندک» و «ایجاد فرصت برای ارتقای رشد و بهره‌وری».

طرح‌های آزمایشی مختلف از دهه ۱۹۷۰ میلادی تاکنون آثار پرداخت درآمد پایه همگانی بر وضعیت رفاه و رفتار خوار

درصدی هستند که پایین‌ترین درآمد را دارند، چکی معادل ۸۲۰ دلار ارسال می‌کند. در نمونه‌های دیگر، اوایل همه‌گیری کرونا، مقامات هنگ کنگ اعلام کردند هر شهروند بزرگسال معادل ۱۲۸۰ دلار دریافت خواهد کرد. این کمک برای هر شهروند زایشی معادل ۹۳۱ دلار و برای خانواده‌های سنگاپوری ۴۲۲ دلار است. در اروپا اما بسیاری از کشورها از سیاست پرداخت کمک و مزایا برای فقط یک بار پیروی نکرده‌اند و برنامه‌های نسبتاً قوی موجود برای کمک را دنبال می‌کنند، مانند نظام جدید کمک‌های رفاهی دولت انگلیس به بیکاران یا خانواده‌های کم‌درآمد یک روش مرسوم دیگر، برنامه دولت‌ها برای کمک به پرداخت حقوق کارمندان شرکت‌هایی است

کسانی داده می‌شود که به طور آزاد کار می‌کنند و بعید به نظر می‌رسد از طریق سایر برنامه‌ها کمک دریافت کنند؛ همچنین به اشخاصی که به دلیل تعطیلی فعالیت‌ها کارشان لطمه خورده است. به طور مثال کانادا معادل ۱۴۰۰ دلار تا ۴ ماه به کسانی می‌دهد که به دلیل ویروس کرونا درآمد خود را از دست داده‌اند. کاستاریکا نیز به هر فردی که در وضعیت مشابه قرار دارد، ماهانه ۲۲۰ دلار پرداخت می‌کند. یا در آمریکا، به تمام شهروندان بزرگسال آمریکایی که در درآمد سالانه‌شان کمتر از ۹۹ هزار دلار است - شامل ۹۰ درصد خانوارها - ۱۲۰۰ دلار پرداخت می‌شود. در کره جنوبی نیز دولت مرکزی برای خانواده‌هایی که جزو ۷۰

نگاهی به سیاست‌های حمایتی در سایر نقاط دنیا

«درآمد پایه همگانی» علیه فقر

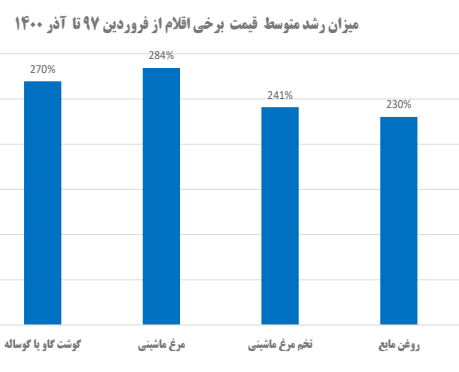
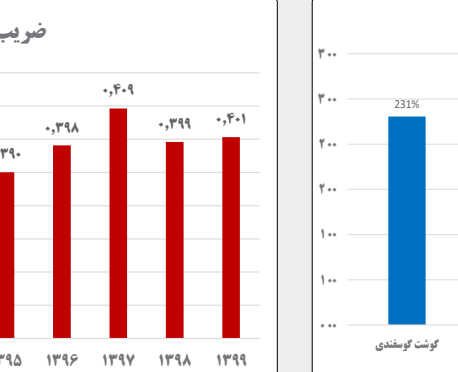
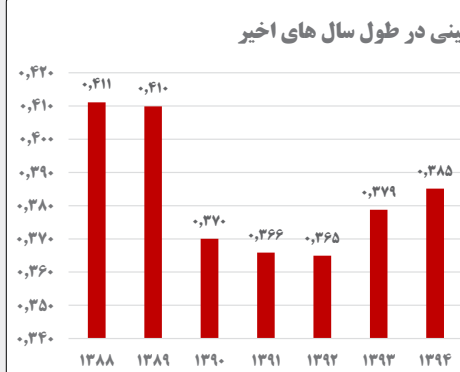
می‌کند. در آمریکا، کشوری که تعداد چنین برنامه‌هایی زیاد نیست، کمک مستقیم کمتری منظور شده و بیش از ۶۵۰ میلیارد دلار به وام‌های بازگانی اختصاص یافته است. بر این اساس چنانچه شرکت‌ها کارمندان خود را نگاه دارند و بیشتر وام را در طی ۲ ماه صرف پرداخت حقوق آنان کنند، مجبور به بازپرداخت وام نخواهند بود.

البته این طرح که برنامه «حفاظت از چک حقوق ماهانه» خوانده می‌شود، از آنجا که متقاضیان بیش از اندازه‌ای داشته، موجب جر و بحث زیادی شده است. شکایتهای بسیاری شده که بیشتر این پول که برای کمک به کسب‌وکارهای کوچک بوده، به شرکت‌های بزرگ پرداخت می‌شود.

که از تعطیلی کسب‌وکار متضرر شده‌اند؛ به این امید که اگر شرکت‌ها کارمندان خود را نگاه دارند، بعد از رفع محدودیت‌ها اقتصاد با سرعت بیشتری احیا خواهد شد. دولت هلند یکی از پیشروترین طرح‌ها را دارد و قول داده برای شرکت‌های واجد شرایط تا ۹۰ درصد حقوق کارمندان را تقبل کند. دولت فرانسه هم قول پرداخت ۸۴ درصد حقوق کارمندان - بدون محاسبه مالیات - را داده است اما کارگری که با حداقل دستمزد کار می‌کند، تمام حقوقش را دریافت می‌کند. در بریتانیا نیز هر کارمندی که خانه‌اشین شده ۸۰ درصد حقوق خود را تا سقف ۲ هزار و ۵۰۰ پوند برای دست‌کم ۳ ماه دریافت می‌کند و کانادا هم ۷۵ درصد حقوق کارمندان را تا ۳ ماه پرداخت

بر اساس گزارش مرکز آمار تورم نقطه به نقطه آذرماه سال جاری نسبت به فروردین ماه سال ۹۷ (شروع تخصیص ارز ترجیحی) ۲۳۳ درصد بوده است. اما کالاهای هدف ارز ترجیحی مانند تخم‌مرغ، مرغ ماشینی و گوشت گاو و گوساله تورم به مراتب بیشتری داشته است

معاون سازمان برنامه و بودجه تاکید کرد با ادامه سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی با توجه به محدودیت منابع ارزی و اجبار دولت و بانک مرکزی به چاپ پول، ۲۸ درصد بر رقم فعلی تورم اضافه خواهد شد. سیدحمید پورمحمدی، معاون امور اقتصادی و هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور، گفت: افرادی که در دهک درآمدی ۱۰ هستند کالای ارزان به وفور در دسترس دارند و هر چه خواهند مصرف می‌کنند اما فردی که در یک روستا کل درآیایش ۱۰ تا ۲۰ است نمی‌تواند از بنزین ارزان، مایه‌التفاوت پارانه‌های مرغ و دارو و درمان ارزان استفاده کند. فقرا از پارانه استفاده نمی‌کنند، بلکه ثروتمندان از اینها بهره‌مند می‌شوند. منابع عمومی ما به جای اینکه رانتی باشد باید برای عموم یکسان در نظر گرفته شود. الان ارز ترجیحی عمدتاً نقش برای اقشار پردرآمد استفاده می‌شود که ناعادلانه است. وی افزود: اگر سیاست‌گذار به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار داشته باشد، ادامه این روش با همه ایراداتی که دارد، امکان‌پذیر است اما اگر سیاست‌گذار نخواهد این روش را ادامه دهد ولی به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار نداشته باشد و آنگاه بخواهد با چاپ پول ارز را گران بخرد و بعد به صورت ارزان و ترجیحی برای واردات کالاهای

بررسی آمار ضریب جینی نشان می‌دهد پس از اجرای قانون هدفمندی پارانه‌ها در سال ۸۹ رقم ضریب جینی از ۴۱ درصد به ۲۶/۵ درصد در سال ۹۲ رسیده است. رقمی که کورد کمترین میزان نابرابری توزیع ثروت پس از انقلاب است

بر اساس گزارش مرکز آمار تورم نقطه به نقطه آذرماه سال جاری نسبت به فروردین ماه سال ۹۷ (شروع تخصیص ارز ترجیحی) ۲۳۳ درصد بوده است. اما کالاهای هدف ارز ترجیحی مانند تخم‌مرغ، مرغ ماشینی و گوشت گاو و گوساله تورم به مراتب بیشتری داشته است

بر اساس آخرین گزارش مرکز آمار که مربوط به تورم آذرماه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل است تورم عمومی تمام کالاها ۳۵/۲ درصد بوده که از تورم کالاهای هدف ارز ترجیحی کمتر است

معاون سازمان برنامه و بودجه تاکید کرد با ادامه سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی با توجه به محدودیت منابع ارزی و اجبار دولت و بانک مرکزی به چاپ پول، ۲۸ درصد بر رقم فعلی تورم اضافه خواهد شد. سیدحمید پورمحمدی، معاون امور اقتصادی و هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور، گفت: افرادی که در دهک درآمدی ۱۰ هستند کالای ارزان به وفور در دسترس دارند و هر چه خواهند مصرف می‌کنند اما فردی که در یک روستا کل درآیایش ۱۰ تا ۲۰ است نمی‌تواند از بنزین ارزان، مایه‌التفاوت پارانه‌های مرغ و دارو و درمان ارزان استفاده کند. فقرا از پارانه استفاده نمی‌کنند، بلکه ثروتمندان از اینها بهره‌مند می‌شوند. منابع عمومی ما به جای اینکه رانتی باشد باید برای عموم یکسان در نظر گرفته شود. الان ارز ترجیحی عمدتاً نقش برای اقشار پردرآمد استفاده می‌شود که ناعادلانه است. وی افزود: اگر سیاست‌گذار به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار داشته باشد، ادامه این روش با همه ایراداتی که دارد، امکان‌پذیر است اما اگر سیاست‌گذار نخواهد این روش را ادامه دهد ولی به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار نداشته باشد و آنگاه بخواهد با چاپ پول ارز را گران بخرد و بعد به صورت ارزان و ترجیحی برای واردات کالاهای

ادامه سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی ۲۸ درصد به تورم اضافه می‌کند

طبق آمارها با ادامه این سیاست، ۲۸ درصد به تورم اضافه می‌شود. سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی، وزارت اقتصاد و مرکز پژوهش‌های مجلس مدل را یکسان کردند، اگر ارز ترجیحی از محل پایه پولی تأمین شود، ۲۸ درصد به تورم اضافه می‌شود و بر این اساس می‌گوییم این راه که می‌رویم به ترکستان است. اما باید همه ملاحظاتی را در نظر گرفت. راه دوم نیز حذف ارز ترجیحی است.

پورمحمدی افزود: تکرار می‌کنم تورم ناشی از اجرا نشدن اصلاح ارز ترجیحی با فرض تأمین مایه‌التفاوت از محل پایه پولی ۲۸ درصد است. مهم این است که پول ارز را از کجا بیآورید؛ اگر ارز به اندازه کافی وجود داشته باشد و قیمت‌ها سرکوب شود، قیمت‌ها افزایش نمی‌یابد اما باید سوال شود که آیا منابع ارزی کافی در اختیار داریم؟ باید تصمیم بگیریم که کدام روش درست است. آن چیزی که در آمارهای بانک مرکزی می‌بینم این است

خاصی اختصاص دهد، آنگاه آثار زیان‌باری خواهد داشت و آن افزایش پایه پولی و به تبع آن تورم و گرانی همه کالاهاست. این روش اصلاح روش پسندیده‌ای نیست و کسی از آن دفاع نمی‌کند؛ همین است که ما را در فضای تورمی بالا می‌کشاند. وی افزود: کاری نداریم ادامه روند موجود از محل چاپ پول است یا جای دیگر. کالایی مثل دارو و مواد اولیه آن را وارد می‌کنیم، داروساز می‌گوید من می‌توانم آن را تولید کنم اما وقتی که با ارز ترجیحی وارد می‌کنید تولید را نابود می‌کند. بسیاری از داروها جز استثناهای می‌تواند در کشور تولید شود. باید به‌جای چاپ پول، از تولید حمایت شود. پورمحمدی بیان کرد: فرض کنیم در مقام تصمیم‌گیری باشم که نیستم و به عنوان کارشناس می‌گویم: ۲ راه جلوی پای ما است. راه اول این است که مسیر موجود را ادامه دهیم که به افزایش پایه پولی منجر می‌شود و نتیجه آن تورم است.

معاون سازمان برنامه و بودجه تاکید کرد با ادامه سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی با توجه به محدودیت منابع ارزی و اجبار دولت و بانک مرکزی به چاپ پول، ۲۸ درصد بر رقم فعلی تورم اضافه خواهد شد. سیدحمید پورمحمدی، معاون امور اقتصادی و هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور، گفت: افرادی که در دهک درآمدی ۱۰ هستند کالای ارزان به وفور در دسترس دارند و هر چه خواهند مصرف می‌کنند اما فردی که در یک روستا کل درآیایش ۱۰ تا ۲۰ است نمی‌تواند از بنزین ارزان، مایه‌التفاوت پارانه‌های مرغ و دارو و درمان ارزان استفاده کند. فقرا از پارانه استفاده نمی‌کنند، بلکه ثروتمندان از اینها بهره‌مند می‌شوند. منابع عمومی ما به جای اینکه رانتی باشد باید برای عموم یکسان در نظر گرفته شود. الان ارز ترجیحی عمدتاً نقش برای اقشار پردرآمد استفاده می‌شود که ناعادلانه است. وی افزود: اگر سیاست‌گذار به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار داشته باشد، ادامه این روش با همه ایراداتی که دارد، امکان‌پذیر است اما اگر سیاست‌گذار نخواهد این روش را ادامه دهد ولی به اندازه کافی ارز ترجیحی در اختیار نداشته باشد و آنگاه بخواهد با چاپ پول ارز را گران بخرد و بعد به صورت ارزان و ترجیحی برای واردات کالاهای

معاون سازمان برنامه و بودجه:

معاون سازمان برنامه و بودجه:

معاون سازمان برنامه و بودجه: